УДК 726.5.04 (476)

Архітэктура прыходскіх храмаў Беларусі

Арабей В.Г.
Беларускі нацыянальны тэхнічны ўніверсітэт

Аналіз сучаснага храмабудаўніцтва Беларусі дае магчымасць сцвярджаць, што сярод шырокага спектру праваслаўных пабудоў краіны прыходскія храмы з'яўляюцца найбольш распаўсюджаным тыпам і выконваюць важную місію ў духоўна-культурным развіцці вернікаў.

Пошукі вобраза праваслаўнага прыходскага храма канца XX–пачатку XXI стст. у асноўнай масе вылучаюцца зарыентаванасцю іх на гістарычныя прататыпы, што не супадае з агульнымі тэндэнцыямі сучаснай архітэктуры, у якой дамінуюць прынцыпы мадэрнізму. З аднаго боку гэта можна тлумачыць жаданнем аднаўлення страчанай пераемнасці культавай архітэктуры, характэрным для краін, якія пацярпелі ад атэістычнай барацьбы, з другога – несупадзеннем архітэктурна-мастацкіх задач царкоўнага дойлідства і сучаснага будаўніцтва. «Калі старая архітэктура ўяўляе сабою цэласны арганізм, які пераймае якасці жывой прыроды - тварэння Боскага, то эстэтыка так званай сучаснай архітэктуры дэманструе штучнае, абстрактнае аналітычнае мысленне, секулярызаваны псеўданавуковы рацыяналізм…». На першае месца ў сучасным мастацтве часта выходзяць такія якасці, як эфектнасць, арыгінальнасць, адмысловасць твору, а не прыгажосць, якая была характэрна для архітэктуры мінулага. Гэту тэндэнцыю можна бачыць на прыкладзе асобных каталіцкіх і пратэстанскіх храмаў сярэдзіны XX– пачатку XXI стст. (Францыя, Роншан, капэла Нотр-Дам-дзю-О; ЗША, Каларада, кадэцкая капэла ваенна-паветранай акадэміі; Бразілія, Бразіліа, кафедральны сабор Найсвяцейшай Панны Марыі; Італія, Рым, Юбілейная царква і інш.).

Паралельна з мадэрнісцкай скіраванасцю заходнехрысціянскага храмабудаўнцтва, цэрквы ўсходняй хрысціянскай традыцыі захоўваюць больш шчыльную сувязь са старадаўняй архітэктурай розных перыядаў (Сербія, Белград, сабор св. Савы; Грузія, Тбілісі, Свята-Троіцкі сабор; Арменія, Ерэван, Свята-Георгіеўскі сабор; Грэцыя, Афіны, Свята-Ушэсцеўская царква і інш.).

У сучасным прыходскім храмабудаўніцтве вядзецца актыўны пошук эстэтычных рашэнняў, здольных спалучыць у сабе адмысловыя рысы канкрэтнага часу існавання праваслаўнай архітэктуры і сакральнага характару культавага будынка. Пастаўленая задача з'яўляецца вельмі складанай і паказвае станоўчыя вынікі ў невялікай колькасці аб'ектаў.